

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-09-27

Diarienummer SMF-2024-01597

(SLK-2024-00558)

Handläggare

Anders Grönberg

Telefon: 031-365 59 85

E-post: anders.gronberg@stadsmiljo.goteborg.se

Yttrande gällande motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) angående en långsiktig trafiklösning för Göteborg

Förslag till beslut

1. Stadsmiljönämnden avstyrker motionen.
2. Stadsmiljönämnden översänder stadsmiljöförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Stadsmiljönämnden justerar beslutsparagrafen omedelbart.

Sammanfattning

Nämnden har mottagit en remiss beträffande en motion i fullmäktige. Nämndens svar på remissen ska ha inkommit senast den 30 oktober. Remissen har även sänts till stadsbyggnadsnämnden. Motionen föreslår att stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag, i samarbete med andra berörda nämnder, att ta fram 1) en process för framtagandet av en långsiktig trafiklösning i Göteborg som möjliggör politiska inriktningsbeslut utifrån analyserade scenarier, och 2) långsiktiga systemlösningar för trafiken i Göteborg som tar sikte på 2050 och som lägger vikt vid effekter på stadsliv, stadsbyggnadskvaliteter och leder till kortare restider och ökad tillgänglighet för alla trafikslag. Förvaltningen bedömer att Stadens arbete med trafikplanering bör samordnas, inte minst på lång sikt och mellan stadsutvecklande nämnder, men att det redan finns ett system av processer och arbetssätt under utveckling att förhålla sig till.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Samverkan

Partssamverkan med personalorganisationer har inte varit aktuell i detta fall.

Bilagor

1. Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) *angående en långsiktig trafiklösning för Göteborg* – kommunfullmäktige handling 2024 nr 95

Ärendet

Stadsmiljönämnden har mottagit en nämndremiss från stadsledningskontoret beträffande en motion i kommunfullmäktige *angående en långsiktig trafiklösning för Göteborg*. Nämndens svar på remissen ska ha inkommit stadsledningskontoret senast den 30 oktober. Svaret, i form av ett yttrande, ska tydligt uttrycka om nämnden tillstyrker, avstyrker eller inte tar ställning till motionens förslag. Remissen har även sänts till stadsbyggnadsnämnden.

Beskrivning av ärendet

Motionens förslag

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige besluta att stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag, i samarbete med andra berörda nämnder, att ta fram:

1. en process för framtagandet av en långsiktig trafiklösning i Göteborg som möjliggör politiska inriktningsbeslut utifrån analyserade scenarier.
2. långsiktiga systemlösningar för trafiken i Göteborg som tar sikte på 2050 och som lägger vikt vid effekter på stadsliv, stadsbyggnadskvaliteter och leder till kortare restider och ökad tillgänglighet för alla trafikslag.

Dessa uppdrag motiveras av motionärerna enligt desamma med att trafiksituationen i centrala Göteborg idag är mycket och blir alltmer ansträngd i takt med att fler arbetsplatser byggs, få bostäder tillförs och arbetspendlingen ökar. Vidare anser de att kollektivtrafikens restider genom centrala Göteborg inte är attraktiva, samtidigt som den har negativ inverkan på stadslivet, stadsbyggnadskvaliteter och tillgänglighet; restiderna påverkas också negativt av flera projekt som syftar till att omvandla leder med planskildhet till boulevarder och stadsgator. Andra stadsgator, trevliga sådana menar de, görs om till mer av trafikkorridor.

Mot bakgrund av detta beskriver motionen att Staden vad gäller trafiklösningar saknar en långsiktig plan och relevant strategi som tar hänsyn till nuvarande utveckling. Som stöd för detta anges att trender och prognoser för cykel och bil inte är i närheten av uppsatta mål, vilket skrivs leda till beslut som inte möter verkliga trafiksituationer och -mängder, samt att finansiering saknas. Stadens olika styrdokument anses inte harmonisera gott nog i detta fall, inte minst i förhållande till utvecklingen på södra Hisingen.

Motionärerna menar att trafiklösningar i nuläget lyfts fram alltför enskilt och att de alltför ofta saknar stöd i redan gällande beslut. Ett antal negativa liksom positiva exempel ges för att klargöra kontrasten mellan dagsläget och motionärernas önskade framtidsscenario samt finansiella risker med att fortsätta på samma sätt som nu idag.

Uppdaterad samordning och prioritering i fråga om utbyggnadsordningen för Göteborgs trafiklösningar efterfrågas med realistisk hänsyn till byggtid och finansiering. Arbetet ska ske utifrån olika scenarier för att kunna hantera förändringar i förutsättningar.

Förvaltningens metodik

Nedan följer en redogörelse för de bärande idéerna i den metodik som förvaltningen nu jobbar med att införliva i sina arbetssätt avseende långsiktig trafikplanering.

Områdesbaserad planering

Göteborgs kommun ("staden") delas idag geografiskt in i så kallade stadsområden, vilka i sin tur delas in i mellanområden, primärområden och basområden (i ordning från störst till minst). Att arbeta områdesvis innebär att hitta en planeringsnivå som

ligger mellan Göteborgs Stads ("Stadens") övergripande mål och planeringen av enskilda projekt eller detaljplaner. De övergripande målen är av sin natur generella. Samtidigt är stadens olika områden olika till sin natur och har olika möjligheter att nå givna mål. En nedbrytning av Stadens mål per område skulle därför kunna leda till att positiva förutsättningar i ett område kompenserar för svårigheter att nå mål i ett annat område.

Planering av projekt och detaljplaner tenderar att fokusera på att lösa specifika funktionella mål inom en snäv geografisk avgränsning, och ser då inte i högre grad till vilka kvaliteter som bör förstärkas för måluppfyllelse inom ett större område.

Genom att planera utifrån områdesperspektiv kan mål sättas som tydliggör hur delar av staden bidrar till Stadens övergripande mål. Samtidigt kan enskilda projekt och detaljplaner inom området utvecklas med förståelse för den nytta de kan tillföra ett större sammanhang.

Digital plattform

Ett problem är att planering av både trafik och andra kvaliteter ofta idag görs för avgränsade funktioner eller till ytan smärre avgränsade områden. För att skapa en enhetlig och långsiktig planering behöver det vara tydligt hur olika projekt hänger ihop och skapar en systemmässig helhet. För att åstadkomma detta behöver arbetssätten anpassas. En metodutveckling borde därför ske så att planeringsunderlag som tas fram i olika skeden sker i form av digitala data. Detta skulle skilja sig från dagens arbetssätt där planeringsunderlag ofta presenteras som ritningar i form av fristående digital grafik. Tillgången till information är då beroende av att känna till och ha behörighet till specifika mappar och filer.

Ett mer effektivt arbetssätt än dagens vore således att digitalisera planeringen och göra den tillgänglig via GIS-baserade gränssnitt. Genom ett sådant kartbaserat gränssnitt skulle användare kunna se aktuell planeringsinriktning i form av lager på karta över kommunen, vilket kan spara både tid och resurser. Det kan även minska dubbelarbete och förbättra planeringsprocessen samt därigenom förmågan att samordna utföranden.

Ajourhållning

Om planeringsinformationen ska vara lättillgänglig krävs samtidigt att den uppdateras kontinuerligt. Det finns redan idag många sätt att följa upp planering och genomförande av projekt, men dessa uppdateringar sker ofta med ett begränsat syfte – exempelvis återrapportering till ledningsfunktioner. Den information som genereras vid sådana rapporteringstillfällen är dock mycket värdefull för andra som arbetar inom tidiga stadier av stadsplanering eller projektplanering. Förändringar i tidsplaner eller innehåll inom ett projekt kan påverka förutsättningarna för ett annat projekt.

En bättre metod vore därför att betrakta den löpande rapporteringen som data att lagra i en databas och göras tillgänglig för hela Stadens organisation. Detta skulle underlätta för andra att hålla sig uppdaterade om den ständigt föränderliga planeringen.

Uppföljning

Områdesplanering handlar dels om att planera för sammanhängande system för hur

trafiken ska fungera, men också för vilka stadsmiljökvaliteter som skapas. Båda dessa delar kan det sättas upp mätbara politiska mål för. Det är inom en större geografi som mätbara effekter kan uppnås; därmed är det inte främst genom enskilda projekt som ett mål uppnås, utan när en tillräckligt stor mängd åtgärder samverkar och därigenom ger önskad effekt. Det är därför viktigt att jobba med uppföljning av åtgärder för att successivt kalibrera planeringen. Om de önskade effekterna och målen inte uppnås och uppfylls kan det betyda att innehållen i kommande projekt behöver justeras.

Dagens inriktningar

Utifrån Göteborgs Stads *miljö- och klimatprogram* samt *trafikstrategi* behöver åtgärder för att öka andelen hållbara resor och transporter intensifieras, och fokus läggas på att minska det motoriserade vägtrafikarbetet.

Utbyggnad av kapacitetsstark kollektivtrafik pågår, där restider ska förbättras i takt med Västlänkens färdigställande och utbyggnad av metrobuss i linje med *Målbild Koll2035 – kollektivtrafikprogram för stornätet i Göteborg, Mölndal och Partille*.

Inom Vallgraven kommer kollektivtrafiken (framförallt spårvagnstrafiken) att påverkas av arbetet med renovering av kanalmurarna, och planer finns på utbyggnad av Operalänken samt spårvägsspår i Nya Allén.

Inom uppdraget *Bilfri innerstad* har en omvärldsstudie gjorts för att ta lärdom från andra städer, i omvandlingen av ett city som prioriterar aktiv rörelse och vistelsekvaliteter genom att minska eller ta bort privat biltrafik. Förslag till hur ett genomförande i Göteborg kan ske kommer att tas fram för politisk beredning inom den närmast överskådliga framtiden.

Arbetet med att öka det hållbara resandet innebär att förutsättningar för cykel och aktiva transportsätt behöver förstärkas. Delad mikromobilitet så som låncyklar utgör här ett komplement till kollektivtrafiken som kan avlasta densamma, därigenom minska trängsel och samtidigt möjliggöra för fler att nyttja kollektivtrafiken samt resa där den inte kör.

Arbete med framtidens delade mikromobilitet har påbörjats genom en förstudie tillsammans med Göteborgsregionen (GR), Västtrafik och Västra Götalandsregionen (VGR) samt flera av kommunerna i närheten av Göteborg. Ett viktigt fokus här är att öka tillgängligheten och jämlikheten för delad mikromobilitet både geografiskt och till fler målgrupper.

Stadsbyggnadsförvaltningen har i uppdrag att ändra översiktsplanen med en tematisk inriktning för mobilitet och infrastruktur, där relevanta delar av bland annat *trafikstrategin* kommer att inarbetas. Utöver dessa dokument finns även styrning genom andra strategiska dokument som *cykelprogrammet*, *Gångvänligt Göteborg*, *trafiksäkerhetsplanen* och *godsplanen*. En reviderad policy för parkering har också nyligen skickats på remiss till Stadens förvaltningar, bolag och övriga intressenter.

Sammantaget innebär allt detta att mycket av den långsiktigt strategiska och styrande inriktningen inom mobilitet och trafik – vilken utgör viktiga förutsättningar för utveckling av Göteborgs långsiktiga trafiksystem – kommer vara på plats inom de närmsta två åren. Då kommer det även finnas möjligheter att stärka tillgänglighetsperspektivet med utrymme för den särskilda kollektivtrafiken, vilket i viss mån saknas idag.

Förvaltningens bedömning

Förslag 1

Stadsmiljöförvaltningen ställer sig i grunden positiv till förslaget om att utveckla metoder för trafikplanering. I förvaltningens egen nulägesbeskrivning identifieras detta som ett viktigt utvecklingsområde. Förvaltningen ser också ett behov av att detta arbete sker både nämnd- och förvaltningsövergripande för att möjliggöra en sammanhållen stadsutveckling.

Förslaget efterfrågar en process för att utveckla en långsiktig trafiklösning.

Stadsmiljöförvaltningen arbetar redan med att utveckla områdesplanering, där en del av arbetet består av att skapa trafikområdesplaner. Denna typ av planering bedöms kunna utgöra ett gott underlag för att fastställa en planeringsinriktning per område.

Förvaltningen vill förtydliga sin positiva inställning genom att framhålla att trafiken endast utgör en del av de funktioner och kvaliteter som stadsrummet behöver tillhandahålla. Det räcker därför inte med att enbart fokusera på långsiktig trafikplanering – planeringen måste även omfatta andra aspekter av stadsutvecklingen. Stadsrummet måste planeras för att skapa attraktiva miljöer som främjar människors välbefinnande, stöder ekologisk utveckling och hållbarhet samt skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt och innovation. Dessutom bör stadsplaneringen även inkludera hanteringen av andra system som exempelvis dagvatten och skyfall. Denna blandning av kvaliteter kan balanseras på olika sätt beroende på prioriteringar, vilket också ger utrymme för politiska ställningstaganden.

Förslag 2

Stadsmiljöförvaltningen ställer sig positiv även till uppdraget att stadsbyggnadsnämnden, i samverkan med andra förvaltningar, tar fram systemlösningar för trafiken i Göteborg med sikte på 2050. Ett strategiskt samarbete mellan stadsmiljö- och stadsbyggnadsförvaltningen pågår dock redan, vilket innefattar områdesplanering som nämnts ovan, samt att våra processer börjar anpassas till varandra.

Stadsmiljöförvaltningens roll kan här vara att bidra till den långsiktiga planeringen och identifiera åtgärder som kan genomföras snabbare, för att på kort sikt bidra till att uppnå miljömässiga, sociala och ekonomiska mål. Detta arbete handlar främst om att anpassa och omvandla befintliga stadsmiljöer.

Förvaltningen ser emellertid en tydlig problematik med formuleringen att arbetet ska leda till kortare restider för alla trafikslag. Eftersom restider är kopplade till framkomlighet, och stadens ytor är begränsade, är detta i praktiken inte möjligt att uppnå. Om målet är att ställa om staden till mer hållbara transportmedel, som kan absorbera en omfördelning av resor från andra trafikslag, krävs en omprioritering av ytor – detta för att säkerställa tillräcklig kapacitet och framkomlighet för mer hållbara transportslag.

Dessutom är trafik endast en funktion av flera som behöver plats i gaturummet; även andra kvaliteter kräver ytor – till exempel grönstrukturer för ekosystemtjänster och platser för vistelse. Motionen påtalar också att vikt ska läggas vid effekterna på stadslivet och stadsbyggnadskvaliteterna, men det finns alltså en inneboende målkonflikt mellan olika kvaliteter eftersom allt inte får plats på begränsade ytor.

Hur fördelningen av ytor ska se ut i förhållande till utveckling av stadsrummets olika kvaliteter och vilken framkomlighet som prioriteras är i slutändan en politisk fråga.

Slutsatser

Stadens arbete med trafikplanering bör samordnas, inte minst på lång sikt och mellan stadsutvecklande nämnder. Det finns dock redan ett system av processer och arbetssätt under utveckling att förhålla sig till internt i Staden, tillsammans med andra offentliga aktörer samt deras processer.

Det skulle dock kunna tydliggöras för de politiska församlingarna var beslutspunkter finns där de har möjlighet att påverka. Samband och systemperspektiv skulle också kunna förklaras tydligare när förvaltningarna tillhandahåller information eller redogör inför beslut för sina respektive nämnder.

Stadsmiljöförvaltningen föreslår stadsmiljönämnden att avstyrka motionen.

Josefine Johansson

avdelningschef
planering och investering

Anders Ramsby

förvaltningsdirektör
stadsmiljö